

**פניות לעזרה בנושא של חומרים פסיכו-אקטיביים
(סמים ואלכוהול):
השוואה בין התפיסות של תלמידים, מורים
ויועצים חינוכיים**

אחראית למחקר מטעם הרשות הלאומית למלחמה בסמים ואלכוהול

ד"ר רחל בר-המבורגר

עורכי המחקר

ד"ר רחל שגיא, ד"ר חנה עזר, יצחק גילת, ד"ר תמר ראובני

רשות המחקר, ההערכה והפיתוח, מכללת לוינסקי לחינוך

כסלו תשס"ט דצמבר 2008

תקציר

הידע המחקרי אודות חיפוש עזרה בנושא סמים ואלכוהול הוא מועט מאד על אף חשיבותו והמשמעויות היישומיות שניתן להסיק ממנו. המחקר הנוכחי ביקש לבחון נושא זה תוך התמקדות בתפיסת החומרה של הבעיה, העמדות כלפי פנייה לעזרה, הנימוקים לפנייה והימנעות ממנה והדיווח על פנייה בפועל. בנוסף, התבקשו מורים ויועצים חינוכיים להעריך את העמדות ואת הנימוקים של התלמידים בנוגע לפנייה לעזרה.

מדגם התלמידים כלל 1148 משתתפים הלומדים בכיתות ט' ו"א ומהווים מדגם מייצג של כיתות אלה באוכלוסייה היהודית. המדגם של הצוות החינוכי כלל 443 מורים ו-154 יועצים חינוכיים, העובדים בזרם הממלכתי ובממ"ד. הנתונים נאספו באמצעות שאלון מובנה שהותאם ממחקר קודם על פניות לעזרה (גילת, עזר ושגיא, בדפוס) וכלל שתי שאלות פתוחות בנוגע לנימוקים.

הממצאים הראו שהבעיה נתפסת כחמורה יותר על ידי התלמידים מאשר על ידי הצוות, ועל ידי המשתתפים החילוניים מאשר הדתיים. אשר לחיפוש עזרה, נמצא כי חברים מהווים את מקור העזרה המועדף, הן בנכונות לפנייה (עמדות) והן בפניה בפועל. בשונה מסוגים אחרים של מצוקות, בהן הורים מהווים מקור עיקרי לעזרה, הנכונות לפנות אליהם והפנייה בפועל בנושא הסמים והאלכוהול הן נמוכות למדי. מחנכים ויועצים נתפסים כמקורות לא מתאימים על ידי רוב התלמידים. המחסומים העיקריים מפנייה עזרה הם תחושה של זרות וחשש מתגובה שיפוטית. האינטרנט נתפס כמקור ראוי על ידי כ-40% מהתלמידים ועל ידי רוב אנשי הצוות. מומלץ איפה, להגביר את השימוש באינטרנט במסגרת המאמצים למניעת שימוש בסמים ו/או באלכוהול. השילוב של האינטרנט במאמצים אלה יכול להתבטא בהקמה של אתר מיוחד בנושא סמים ו/או אלכוהול, אשר יספק מידע מפורט בנושאים אלה וכן אפשרויות של עזרה מקוונת כמו קבוצות דיון, צ'טים אישיים ועזרה באמצעות דואר אלקטרוני. כמו כן ניתן ליידע את התלמידים באשר למקורות הקיימים של עזרה מקוונת באמצעות פרסום והסברה בבתי הספר ובתקשורת.

מילות מפתח: סמים ואלכוהול חיפוש עזרה מתבגרים עמדות והתנהגות